



HIFZI TOPUZ

**Bir Zamanlar
Nişantaşı'nda**



Remzi Kitabevi

Başlıca Ödülleri:

Sertel Demokrasi Ödülü (1998), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Özgürlüğü Ödülü (2003), Lions Kulüpleri Federasyonu Atatürk Barış Ödülü (2004), Osmangazi Üniversitesi Onursal Doktora Ödülü (2005), Orhan Kemal Roman Armağanı (2007), Uluslararası İletişim Araştırmaları Birliği 50. Yıl Ödülü (Paris, Unesco, 2007), Aydınlanma Onur Ödülü (2012-Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği), Lubumbashi İletişim Fakültesi Onursal Doktora Unvanı (2013), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kültür Hizmeti Onur Ödülü (2014), Galatasaraylılar Derneği Onur Ödülü (2014), Aydın Üniversitesi Afrika Dostları Ödülü (2016), Şişli Belediyesi Kitap Haftası Ödülü (2017), Ömür Boyu Basın Başarı Ödülü (Büyükçekmece Belediyesi, 2017).

HIFZI TOPUZ

**Bir Zamanlar
Nişantaşı'nda**

(Anı)



Remzi Kitabevi

BİR ZAMANLAR NİŞANTAŞI'NDA / Hıfzı Topuz

© Remzi Kitabevi, 2017

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Öner Ciravoglu

Düzeltili: Nesrin Arslan

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1793-0

Bu kitabın bir bölümü *Nişantaşı Anıları* adıyla
Heyamola Yayınları'nda basılmıştır (2011).

BİRİNCİ BASIM: Temmuz 2017

ÜÇÜNCÜ BASIM: Temmuz 2017

Kitabın her basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çiğçi Mücellit, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM

Hasan Paşa Konağı'ndan Hacı Mansur'a

Ben Nereliyim?	9
Çocukluk Yıllarım.....	11
Güncelerin Sararmış Yapraklarında	16
On Beşinci Yıl ve Atatürk'ün Ölümü.....	19
Hacı Osman Efendi.....	24
Bir Ali Amca Vardı.....	26
Sıkıntılı Yıllar	29
Bizim Sokaktakiler:Semih ve Şahap Balcıoğlu, Akımanlar	34
Nezihe İnkaya.....	36

BÖLÜM II

Konakta Yeniden On Bir Yıl

Konağa Dönüş.....	41
Öteki Konaklar.....	44
Nişantaşı'nın Nişan Taşları.....	49
Rasih Nuriler	52
Şair Nigar Sokağı.....	55
Çarşı-Pazar, Valikonağı Caddesi, İpek Film, Nazmi Akıman'ın Anımsadıkları	57
Teşvikiye Caddesi	60
Mutlu Temelli.....	64
Mithat Cemal Kuntay ve Oğlu Vedat	67
Enis Tahsin Til.....	70
Mustafa Ragıp Esatlı	74
Mim Kemal Öke ve Atatürk'ten Anılar.....	79

Hüsrev Gere de ve Satvet Lütfi Tozan	81
Selim Sırrı Tarcan	84
Maçka Palas	87
Sabahattin Eyuboğlu'nun Evi	90
Ali Ulvi Ersoy, İsmail Cem, İhsan İpekçi ve Atatürk'ün Filmleri	95
İtalyan Elçiliği ve Maçka Silahhanesi	100
İnönü Villası ve Anıtı	103
Nişantaşı'nda Şişli Halkevi	105
Üstün Üstündağ Valikonagı'nı Anlatıyor	108
Yayla Apartmanı	115
Işık Lisesi, Şişli Terakki, High School ve Ötekiler	117
Nişantaşı'nda Akşam Turları	121
Dr. Aytekin'den Anılar	123
Sakallı Celal ve Atatürk	128
Ali İhsan Paşa	130

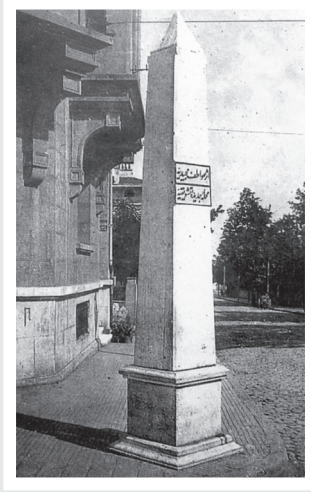
BÖLÜM III

Topağacı ve Nişantaşı'na Veda

Topağacı, İhlamur Palas, Gökdoğanlar	135
Ferruh, Semih, Abdi İpekçi ve Abdurrahman Hancı	138
Paris'te Bir Yıl	142
Tuğba Tarım'in Anımsadıkları	144
Nişantaşı Dönemi Dostları	147
6-7 Eylül Olayları	149
Nişantaşı'nda Nerelere Giderdik?	152
Son Dost Toplantıları	158
Nişantaşı Nereden Nereye Geldi?	160
Nişantaşı'na Veda ve Merhaba!	162
Sokak Adları	164
Teşekkür	165
Meraklısı İçin	167

BİRİNCİ BÖLÜM

*Hasan Paşa Konağı'ndan
Hacı Mansur'a*



Ben Nereliyim?

Nişantaşı'nda Hacı Emin Efendi Sokağı'nda, dededen kalma bir konakta bir kış günü dünyaya gözlerimi açmışım. Yıl 1923.

Büyük ağabeyim Muzaffer de, annem de aynı konakta, benim doğduğum odada dünyaya gelmişler. O konağı anneannemin babası Hasan Hilmi Paşa yaptırmış. Ben 5 yaşındayken Beyoğlu'na taşındık, sonra Kadıköy'e, oradan Ankara'ya, oradan Pangaltı'ya, oradan yine Nişantaşı'na, oradan Bomonti'ye, oradan yine aynı konağa... Sonra Nişantaşı'nda Topağacı'nda bir apartmana... Oradan da 1958'de Esentepe'ye...

Yaz tatillerini Kartal'da bir çiftlik evinde geçiriyorduk. Sonra orası satıldı, ama nüfus kaydım Kartal'da kaldı.

36 yaşında Unesco merkezinde görev alınca Paris'e taşındık. Ama Esentepe'deki evi hiç bırakmadım.

Paris'te 25 yıl çalıştım. Bol bol Afrika'ya gittim. Bir yıl Kongo'da yaşadım.

Emeklilik yaşı gelince yuvaya kesin dönüş yaptım. Bir süre de yazları bir ayağım Ayvalık-Cunda'da kaldı. Şimdilerde Esentepe'den pek ayrılmıyorum. Ben nereliyim? Nişantaşılı mı, Şişlili mi, Kartallı mı, Esentepli mi, kestiremiyorum.

Gelelim ailenin kökenlerine... Onlar nereli?

Babam Midilli de doğmuş. Babası orada gümrük amiriymiş. Bir yıl sonra İstanbul'a taşınmışlar.

Büyükbabam Şebinkarahisarlıymış. Topuzoğulları oradan geliyor ama babam hiç Şebinkarahisar'ı görmemiş.

Babamın annesi Oltuluymuş. Babası, Osmanlı-Rus savaşında şehit düşmüş. Annesinin adı Perişah'mış. Kocası ölünce adı Perişan olmuş. Babaannem çocukluğunu anlatırken hep ağladı. Babaannem 15 yaşına gelince Şebinkarahisarlı büyükbabamla evlenmiş. Hep gümrük kapılarında dolaşmışlar.

Annemin babası Ethem Edip Bey İstanbul'da dünyaya gelmiş, babası Şerif Paşa Bilecikliymiş. Şeyh Edebâli soyundan geliyormuş.

Anneannem Rumelihisarı'nda, babasının yalısında doğmuş. Sonra Nişantaşı'ndaki konağa taşınmışlar.

Anneannemin annesi Meyyâle Hanım Çerkezistan'da doğmuş. Çocukluğu Abdülaziz'in sarayında geçmiş. Hasan Paşa'yla evlenince önce Rumelihisarı'na sonra da Nişantaşı'na taşınmışlar.

Hasan Paşa da İstanbul'da doğmuş, onun babası Musa Paşa Nevşehirliymiş. Demek ki ailenin kökleri bir yandan Şebinkarahisarı'na, bir yandan Oltu'ya, Bilecik'e, Nevşehir'e ve Çerkezistan'a dayanıyor. Yüz-iki yüz yıl önce İstanbul'da bir araya gelmişler. Gelin de nereli olduğumu söyleyin bakalım! Ben İstanbulluyum.

Arkadaşlarımın kökenlerine bakıyorum. Kiminin kökeninde Kürtlük, kimininkinde Lazlık, kimininkinde Çerkezlilik, kimininkinde Yahudilik, Rumluk, Ermenilik, Boşnaklık, Pomaklık, Gürcülük, Arnavutluk, Süryanilik, Araplık, Karaçaylılık var... Nerelerden nerelere gelmişler. Hepsî İstanbullu olmuş. Yüzyıllar boyu hep iç içe, kardeşçesine yaşamlarını sürdürmüş, barış içinde yaşamışlar.

Tekrar ediyorum ben İstanbulluyum!

Çocukluk Yıllarım

Nişantaşı deyince ilk başta aklıma çocukluğum geliyor. Hacı Emin Efendi Sokağı'nda, dört katlı, yirmi odalı ahşap bir konak... Ben bu konağın birinci katında, sokağa bakan bir odada doğmuşum.

O yıllarda konak çok kalabalıktı. Bazı katlarda teyzelerim kalıyordu. Bizim katta da annem, babam, anneannem, babaannem, küçük teyzem, üç ağabeyim, Habeşistanlı Fetanet Bacı ve Sudanlı Haremağası Selim Ağa...

Ağabeylerimin biri benden 10 yaş büyüktü, biri 6 yaş, diğeri de 2 yaş...

Bir bayram gününü anımsıyorum. Kardeşlerimle birlikte İhlamur'daki bayram yerine gidiyoruz. Çadır tiyatroları, atlıkarıncalar, kolan salıncakları, kayık salıncakları, macuncular, halay çeken doğulular, niyet çeken tavşanlar, çember çevirenler, uçurtma ve çatapat satıcıları... Keşke her gün bayram olsa diyordum. Ne eğleniyorduk, ne eğleniyorduk!

Hava kararırken dik bir yokuştan Topağacı'na tırmanıyoruz. Bende adım atacak hal yok. Muzaffer ağabeyim beni sırtına oturtuyor, ayaklarımı omuzlarından öne sallandırıyor. Güle oynaya konağa dönüyoruz. Bu benim için serüven! O bayram günlerini, eve gelip gidenlere anlata anlata bitiremiyorum.

Konaktayken hiç unutmadığım bir anım şöyle: En küçük ağabeyim Zahir okula gidiyor, ben daha gitmiyorum. Her fırsatta beni kızdırıyor, dövüşüyoruz. Tabii her gün dayak yiyen ben oluyorum. O elbette benden güçlü... Ben 4 yaşındayım, o ise 6...

Onu bir döven olsa öyle bir sevineceğim ki... Karşısına geçip "Ohh içim haz etti!" diyeceğim. Görsün bakalım dayak neymiş!

Bir gün Zahir halının üzerine mürekkep hokkasını deviriyor. Halıda koskoca ıslak bir leke... Annem eline bir yer bezi almış, lekeyi çıkarmaya çalışıyor, ama mürekkep büsbütün yayılıyor. Anneannem ise koşup lekenin yayıldığı yeri bir sehpa ile örtüyor, ama nafile! Akşam babam gelip de lekeyi görünce kıyamet kopacak. Babam zaten her gün çok gergin ve sinirli... O gelince biz başka odalara kaçıyoruz. Oh olsun Zahir'e... Bir temiz dayak yesin de göreyim. Sabırsızlıkla babamı bekliyorum. Onu hiç böyle beklememişim.

Akşam oluyor, babam kapıda... Hemen koşuyorum. Sanki müjde vereceğim.

"Baba, baba!" diyorum. "Zahir halıya mürekkep döktü."

Babamın bir anda suratı asılıyor, kaşları çatılıyor...

"Seni müzevir seni!" diye suratıma bir tokat indiriyor. Sanki ben dökmüşüm mürekkebi... Zahir ise ortalarda yok.

O dönemde bizim sokakta bir tek arkadaşım var. Nigar adında bir kız. O benden iki yaş büyük. İkimiz de okula gitmiyoruz. Bütün gün onunla alt katta hamam ve çamaşırhanenin olduğu yerde oynuyoruz. Nigar bir gün bana;

"Benim ağabeyimin pipisi var, benim yok!" diyor. "Senin var mı?"

"Var elbette!" diyorum.

"Göster bakim."

"Önce sen göster"

İkimizde donlarımızı indiriyoruz. Tam o sırada çamaşırhanenin kapısı açılıyor. Karşımızda annem, teyzem ve anneannem... Yine ilk tokadı ben yiyorum, sonra da Nigar...

"Kız, sen kötü kadın mı olacaksın? Bir daha buraya adımımı atma!"

Annem Nigar'ı kulağından tuttuğu gibi dışarı atıyor. Onu bir

daha hiç görmüyorum. Kimbilir ne oldu Nigar? Benim ilk aşkım işte böyle hüsrarla sona erdi.

Beş yaşına gelince beni Şişli Terakki Çocuk Yuvası'na verdiler. Yuva okulun içindeydi. Okul da konağa yüz adım uzaklıktaydı... Halil Rifat Paşa Konağı'nda. Galiba şimdi City's Alışveriş Merkezi'nin olduğu yerde.

Beni yuvaya Selim Ağa götürüp getirirdi. Selim Ağa zayıf, uzun boylu, yaşlı bir haremağasıydı. Kıvırcık saçları yer yer ağarmıştı. Konağa kimbilir nerelerden, ne zaman gelmişti, bana anlatmadılar. Belki de anlattılar, anımsamıyorum. Selim Ağa benden çok önceleri hiç tanımadığım Hıfzı dayımı büyütmüş. Adı bana miras kaldı.

Selim Ağa bana tatlı tatlı masallar anlatırdı. Belki de bunlar Afrika masallarıydı. Tanıdığım ilk Afrikalı o oldu. Bendeki Kara Afrika aşkı ondan geliyor olmalı...

Selim Ağa'yla yuvaya gitmek bana gezintiye çıkmak gibi gelirdi. Yuvada benim yaşındaki kız ve oğlan çocuklarla türlü oyunlar oynardık. Köşe kapmaca, saklambaç, körebe... Öğleden sonra da bizi şezlonglara yatırırlardı. Uykuyu o zamanlarda da hiç sevmezdim. Genelde üzerimde bir yün hırka olurdu. Onun tüylerini yolar, üfleyerek havaya uçururdum. Öğretmenim Şükriye Hanım bir gün beni yakaladı, fena halde haşladı. Elimden oyuncuğum alınmış gibi oldum.

Bir süre sonra Selim Ağa hastalandı. Ben yolu öğrenmiştim. Yuvaya yalnız gidip gelmeye başladım. Evden çıkarken bana sıkı sıkı tembih ederlerdi:

“Sakın kimselerle konuşma! Şeker vermeye kalkarlarsa sakın alma! Yanağını okşamaya kalkarlarsa hemen kaç, eve dön!”

Ben de hiç kimsenin yüzüne bakmadan yuvaya gidip geliyordum. Bir gün aksakallı bir adam;

“Aaa sen Rami Bey'in oğlu değil misin?” diyecek oldu, nasıl kaçtım anlatamam.

Konağın az ilerisinde Nişantaşı-İhlamur yolu üzerinde bir bakkal vardı. Yanılmıyorsam adı Orhan Bey'di. Zaman zaman Selim Ağa'yla birlikte o bakkala gidip geliyorduk. Selim Ağa hastayken bir gün beni tek başıma ekmek almaya yolladılar. Parayı yolda düşürmeyeyim diye de pabucumun içine yerleştirdiler.

Bakkala gelince bir pirinç çuvalının üzerine oturup kunduralarımı çıkarmaya başladım. Müşteriler merakla beni izliyorlardı. Kunduranın içinden on kuruş çıkarıp da ekmek istediğimi söyleyince öyle bir güldüler ki hiç unutamam...

Aradan yirmi yıla yakın bir zaman geçti. Bakkalın oğlu Celal Bey Dolmabahçe Havagazı Şirketi'nde memurdu. Sonra mahalleye muhtar seçildi. Bir gün kendisine bu hikâyeyi anlattım, kırdı gülmekten...

Konağın karşısında üç katlı bir apartman vardı. Katların birinde Galatasaray'da matematik hocası Halit Bey, birinde Prof. Ali Yar Bey, birinde de Prof. Berna Moran'ın babası Vefa Moran otururdu. Berna Bey ile yıllar sonra çok dost olduk.

Çocukluğumun Nişantaşı'ndaki bu altın dönemi ne yazık ki çok az sürdü. Ben 5 yaşındayken Hasan Hilmi Paşa'nın mirası dört kızı arasında bölüşüldü. Anneanneme ne düştü bilmiyorum ama bize konaktan ayrılmak düştü. Beyoğlu'nda, Kumbaracı Yokuşu'nda bir apartmana taşındık, aklım hep Nişantaşı'nda kaldı.

"Nişantaşı'na gidelim! Nişantaşı'na gidelim!" diye tutturup ağladığım günleri özlemle anımsıyorum. İlk çocukluk anılarım işte bu ahşap konakta ve ihlamur ağaçlarının gölgesinde kaldı.

Kumbaracı Yokuşu'ndaki apartmanın bitişiğinde hamalların oturduğu bir kahve vardı. Hiç unutmuyorum, o kahvede Türkiye'nin en yaşlı insanı Zaro Ağa'yı görürdük. O zaman-

lar 156 yaşındaydı. Demek ki 1772’de doğmuştu. Yani Büyük Fransız Devrimi’nden 7 yıl önce... İnanılır gibi değil.

Gazetelerde sık sık onunla röportajlar çıkardı. Günün birinde açığözün biri Zaro Ağa’yı artist yapacağım diyerek Amerika’ya götürmüş. Zaro Ağa’nın Amerika maceraları haftalarca gazetelere konu oldu.

Beyoğlu’nda bir yıl kaldık. Sonra Kadıköy’e taşındık. Oradan oraya... On yıl sonra da Nişantaşı’na geri döndük. Muradıma ermiştim.

Güncelerin Sararmış Yapraklarında

Bir zamanlar yılbaşlarında bankalar ve bazı kurumlar muh-tıra defteri ya da cep ajandası denen, avuç içi büyüklüğün-de takvimli günce defterleri dağıtırlardı. Bunlara cep ajandaları denirdi. Ben de ilk kez böyle bir ajandaya kavuştum.

Önemli saydığım olayları ve randevularımı not etmeye başla-dım. O günlerden bu yana bu işi hiç aksatmadım. Dolaplarımda ve çekmecelerimde renkleri uçmuş, 70-80 yakın cep defteri bi-rikti.

Şimdi onlar benim için birer hazine... Aradığım tarihleri oralarda buluyorum. Bunlar belleğimin kilit taşları...

Nişantaşı anılarını tazelerken sık sık bu defterlere başvuru-yorum. İlk olarak 1938 yılının defterini dolaptan çıkararak, yap-raklarında o yılın hiç unutamadığım sisli günlerini arıyorum. Rastgele yaprakları çeviriyorum.

1 Ekim Cumartesi

Bugün okula kaydımı yaptırdım. Artık lise öğrencisi-yim.

2 Ekim Pazar

Zahir'le İpek Sineması'na gittik. *Üç Ahbap Çavuşlar* filmi oynuyordu, katıldık gülmekten.

3 Ekim Pazartesi

Okul açıldı. Dokuzuncu sınıftayım. Tatil sonrası arkadaşlarımla buluşmak çok tatlı oldu. Yaşadıklarımızı anlatamam bitiremiyoruz. İlk ders edebiyattı. İsmail Habib Sevük asık suratlı bir adam... Hiçbirimize yüz vermedi. Dersini anlatıp gitti.

6 Ekim Perşembe

İstanbul'un kurtuluşu... Okulla, Sultanahmet'teki törene katıldık.

7 Ekim Cuma

Bugün Nişantaşı'na taşındık. On yıllık ayrılıktan sonra Nişantaşı'na dönmek çok çok hoş...

Evet gerçekten de çocukluğumdan beri Nişantaşı'na dönmeyi çok istemiştim. Son 3 yılımız Pangaltı'nda geçmişti. Harbiye, Feriköy, Osmanbey, Şişli, Nişantaşı, Teşvikiye ve Maçka arasında tur atıp duruyorduk. Bir ayağımız Nişantaşı'ndaydı ama akşamları yine Pangaltı'nda, orduevinin karşısındaki eve, sonra da Dame de Sion'un arkasında Vatikan Temsilciliği'ne komşu apartmana dönüyorduk.

1938'te taşındığımız ev Nişantaşı'nda Hacı Mansur Sokağı'ndaydı. Evin dört yanı bahçeyle çevriliydi. Biz zemin katında oturuyorduk. Ev sahibi Necati Bey ve eşi üstümüzde oturuyorlardı, çok tatlı insanlardı.

Bahçede Vrangel ordusundan kalma, Türkçe tek kelime bilmeyen Albay Gospodin Dimitri adında bir bahçıvan çalışıyordu. Uzun yüzü ve sarkık bıyıkları ile Maksim Gorki'yi andırıyordu. Yirmi yıldan beri Türkçe öğrenememişti ama bize Rusça öğretmeyi başardı. Sabahları bize;

“Kak poji vayeş!” diye hatırlı sorardı.

Biz de ona;

Hıfzı Topuz bu kitabında çocukluk ve gençlik yıllarındaki Nişantaşı'nı anlatıyor.

Nişantaşı'nın 40'lı 50'li yıllarından konaklar, sokaklar, pastaneler, ünlü sakinler, renkli sosyal ilişkiler, akşam turları, göz aşinalıkları ve belki de yaşam boyu anımsanacak aşklardan buruk anılar...

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1793-0



9 789751 417930